

РОЛЬ МАСОВОГО СПОРТУ
В ФОРМУВАННІ СУСПІЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я МОЛОДІ

Романа Сіренко¹, Ірина Кушнір¹, Юрій Сіренко²

¹Львівський національний університет імені Івана Франка

²ФК «Карпати», У-19, м. Львів

Анотація. Визначено головні переваги масового спорту як засобу для зміцнення особистого і суспільного здоров'я; проаналізовано чинники, що впливають на суспільне здоров'я молоді.

Ключові слова: масовий спорт, суспільне здоров'я, молодь.

Abstract. The main benefits of mass sport are identified as a means of promoting personal and public health; factors affecting public health of young people are analyzed.

Key words: mass sports, public health, youth.

Актуальність дослідження. Масовий спорт та фізичні навантаження – це одні з надійних і безпечних для психічного і фізичного здоров'я засобів відійти від сучасних стресів, пов'язаних з урбанізацією і технічним прогресом [2]. Масовий спорт володіє значним потенціалом, аби стати системоутворюючим елементом серед численних складових розвитку суспільства. В основі структури формування громадянина лежить комплекс взаємопов'язаних особливостей, а «здоровий спосіб життя» виражає орієнтованість діяльності особистості в напрямку зміцнення і розвитку особистого і суспільного здоров'я. Він пов'язаний з особистісно-мотиваційним втіленням своїх соціальних, психологічних, фізичних можливостей і здібностей.

Аналізуючи дані літературних джерел вдалося встановити, що занадто малою є кількість фундаментальних суспільно-педагогічних досліджень, які розглядали б формування здорового способу життя як комплексну систему освітньо-виховних заходів. Численні дослідники стверджують, що серед об'єктивних і суб'єктивних причин різкого зниження рівня здоров'я громадян головними є: глибока соціально-економічна криза, слабка матеріально-технічна база навчальних і оздоровчих установ, недосконала структура системи охорони здоров'я, відсутність у багатьох людей пріоритету здоров'я та мотивації до ведення здорового способу життя, відсутність мотивацій до систематичних занять фізичними вправами, розумові та фізичні перевантаження [3].

На думку багатьох дослідників, зниження інтересу до занять масовим спортом в наш час пояснюється недосконалою системою фізичного вихо-

вання (О. Буліч, С. Лисюк, О. Іванов, О. Потапова), невисоким рівнем фізкультурної освіченості фахівців середніх навчальних закладів (О. Молімон, А. Вольчинський, І. Кліш). Причинами є не сформованість потреби у руховій активності, відсутність знань про здоровий спосіб життя, фізичне вдосконалення, нерозуміння ролі фізичної культури як соціальної цінності.

Мета дослідження – проаналізувати значення і місце масового спорту як чинника формування суспільного здоров'я молоді України.

Результати дослідження. Реалізація консолідуючої функції масового спорту здійснюється через комунікативні можливості та через національну свідомість, тому, що масовий спорт є однією з складових суспільного здоров'я. Суспільне здоров'я визначається як філософська, соціальна, економічна, біологічна, медична категорії, як об'єкт споживання, вложення капіталу, суспільна цінність, явище системного характеру, динамічне, постійно взаємодіюче з оточуючим середовищем. Здоров'я людини не зводиться до фізичного стану, а передбачає психоемоційну врівноваженість, а також і суспільне здоров'я.

На суспільне здоров'я впливають міжнетнічні стосунки, вагомість різниці у прибутках різних соціальних прошарків суспільства, рівень матеріального виробництва, техніки і технологій. Ці чинники і складові створюють відчуття соціальної захищеності, що суттєво позначається на здоров'ї людини. У загальному вигляді суспільне здоров'я детерміноване характером і рівнем розвитку сфери соціального життя у середовищі – суспільного виховання [1].

Сьогодні для сприяння поліпшенню здоров'я населення виділяють наступні напрямки діяльності: формування державної політики, сприятливої для здоров'я, створення сприятливого для здоров'я довкілля, активізація громадськості в напрямку поліпшення здоров'я як особистості зокрема, так і нації загалом, розвиток навичок людей діяти в інтересах власного здоров'я. Ми акцентуємо увагу на формуванні здорового способу життя молоді, оскільки саме в молоді роки відбувається сприйняття певних норм та зразків поведінки, накопичення відповідних знань і умінь, усвідомлення потреб і мотивів, визначення ціннісних орієнтацій, інтересів і уявлень.

Також, важливим напрямком поліпшення здоров'я є організація в закладах освіти зовнішніх впливів на активізацію у молоді мотивації до здорового способу життя. Для цього необхідно формувати світогляд, в якому здоров'я є найвищою соціальною цінністю особистості, нації та людства, давати уявлення і знання про здоровий спосіб життя, формувати навички, що дозволяють зробити вибір на користь здорового способу життя, ділитися власним життєвим досвідом. Зокрема, ці обов'язки покладені на фахівців фізичної культури і спорту.

Розвиток масового спорту – один із найважливіших показників соціальної політики держави, яка може забезпечити реальне втілення в життя

гуманістичних ідеалів, цінностей і норм, що відкривають широкий простір для виявлення здібностей особистості, задоволення її інтересів і потреб. Участь у масовому спорті виражає спрямованість особистості на зміцнення і розвиток індивідуального та суспільного здоров'я, сприяє задоволенню життєво важливих потреб в активно-рухових діях, фізичних вправах.

Соціальний підхід до спорту актуальний у поступовому охопленні все більших верств населення: від спорту найвищих досягнень, що потребують екстремальних затрат фізичного і психологічного здоров'я до масового спорту, суспільного руху, «спорту для всіх», організованого під егідою ЮНЕСКО, метою якого є збереження спорту як культурної цінності людства. Водночас, на соціальний базис спорту впливають глобальні процеси і вважається, що спорт є інтернаціональним по своїй сутності та слугує зближенню народів й країн.

Актуальним видається розгляд консолідаційних процесів у внутрішньогруповій та міжгруповій взаємодії населення, зокрема, інтегративного потенціалу масового спорту [3]. Розвиток масового спорту – один з найважливіших показників соціально-гуманітарної політики держави, яка може забезпечити реальне втілення в життя гуманістичних ідеалів, цінностей і норм, що відкривають широкий простір для виявлення здібностей особистості, задоволення її інтересів і потреб. Участь у масовому спорті виражає спрямованість особистості на зміцнення і розвиток індивідуального та суспільного здоров'я, сприяє задоволенню життєво важливих потреб в активно-рухових діях, фізичних вправах.

Висновок. Однією з наріжних проблем соціального базису масового спорту є і залишається проблема формування ціннісного відношення особистості та суспільства до здорового способу життя. Не менш важливо вивчати проблеми формування особистості у сучасному світі й в контексті національного державотворення. Подолати відчуження фізичного виховання від молоді особистості можна лише шляхом гуманізації, повороту всієї системи поваги до людини, її особистості, гідності та довірі до неї, прийняття і розуміння її інтересів, особистісних цілей і мотивів її діяльності. Масовий спорт робить свій внесок у формування цілісної особистості з достатньо розвиненою гуманістичною орієнтацією, здатної адекватно діяти у процесах становлення державності. Він стимулює молодь на різні форми соціальної активності, в числі яких громадянськість, гуманізм, творча спрямованість, працьовитість, високий рівень моральності.

Список використаних джерел:

1. Дутчак М. В. Моніторинг в системі державного управління спортом для всіх в Україні / М. В. Дутчак // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання та спорту. – 2008. – № 9. – С. 34–43.

2. Кузьменко О. О. Реалізація державної програми у сфері фізичної культури і спорту / О. О. Кузьменко // Науковий вісник молодих вчених. – 2010. – Вип. 1. – С. 225–229.

3. Сіренко Р. Удосконалення державного регулювання фізкультурно-виховної діяльності у закладах вищої освіти України : [монографія] / Р. Сіренко. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. – 308 с.